

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	Departamentul de Istorie Antică și Arheologie
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Istorie / Arheologie

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Seminar special I: Arheologie romana si postromana						
2.2 Titularul activităților de curs							
2.3 Titularul activităților de seminar	prof. dr. Sorin Nemeti, conf.dr. Dan Ruscu						
2.4 Anul de studiu	III	2.5 Semestrul	5	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	0	3.3 seminar/laborator	4
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	0	3.6 seminar/laborator	4
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					10
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					15
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					32
Tutoriat/ Consultații					10
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		69			
3.8 Total ore pe semestru		125			
3.9 Numărul de credite		5			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Înscrierea disciplinei în contractul de studii
4.2 de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	C 4. Utilizarea metodologiei de bază a unor științe auxiliare ale istoriei (conexe arheologiei): numismatica și epigrafie. -Analiza critică și evaluarea în context istoric general (economic, politic, etc.) a valorii și ponderii informației primare dobândite, cu conștientizarea importanței și limitelor acestora. -Corelarea informațiilor provenite din diverse surse (istoriografice, numismatice, epigrafice, arheologice etc.) referitoare la o temă prin utilizarea criticii, analogiei, comparației, analizei și sintezei. -Culegerea și analiza comparativă, corectă a informațiilor provenite din diversele categorii de surse (monede, inscripții, alte artefacte) și plasarea lor într-un context istoric general. -Interpretarea la nivel elementar a informației numismatice și epigrafice. -Utilizarea adecvată a metodologiei și principiilor cercetării epigrafice, inclusiv a limbii latine sau a altei limbi vechi relevante, ale clasificării și determinării numismatice. C 5 Utilizarea adecvată a bazelor metodologiei cercetării arheologice teoretice (principiile analogiei, tipologiei, cronologiei, chorologiei, stratigrafiei) și practice, de teren.- Elaborarea un proiect de cercetare arheologică în funcție de legislația și standardele profesionale codificate în vigoare. -Evaluarea critică a stadiului cercetării (într-o problematică dată), implicit a perspectivelor cercetării asumate în funcție de cantitatea și calitatea datelor existente. -Identificarea și utilizarea adecvată a principalelor resurse bibliografice de referință de specialitate, a tehnicilor de bază în cercetarea de teren și prelucrării primare a rezultatelor. Orientarea corectă în domeniul conceptelor și teoriilor arheologiei contemporane. -Identificarea, descrierea și interpretarea la nivel elementar a artefactelor, complexelor și stratigrafiei arheologice. -Realizarea corectă a documentației arheologice primare: desenul (artefacte, profile și planuri), fotografia, raportul tehnic în urma unei săpături, o bază de date pe suport electronic.
Competențe transversale	-

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Cunoașterea și înțelegerea unor subiecte specifice de istorie, arheologie romană și post-romană, identificate atât pe teritoriul provinciei Dacia, dar și în alte spații ale Imperiului roman. - Familiarizarea studenților cu principalele forme și evoluții ale artei și arhitecturii paleocreștine, raportate la contextul cultural în care au fost create.
7.2 Obiectivele specifice	- Deprinderea de a opera cu metode și criterii specifice pentru istoria civilizațiilor antice, ca bază pentru explicarea fenomenelor istorice din lumea antică greco-romană. - Familiarizarea cu funcțiile simbolice și rituale ale creației materiale a primelor comunități creștine. Înțelegerea culturii materiale a primelor comunități creștine în contextul cultural, politic și social în care a fost creată

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Problema autohtonilor în Dacia romană. Daco-românismul și căutarea dacilor. Dacologie și dacomanie în cultura română modernă. Exterminarea dacilor în Bellum Dacicum Traiani. Istoria unei idei. Texte literare.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
2. Dacii în Imperiul Roman. Imaginea dacilor în arta oficială și artele minore. Integrarea provincialilor în Imperiul Roman. Romanizare și creolizare.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
3. Colonizarea Daciei. Urbanizarea și elementul militar. Grupuri de coloniști. Illyrii. Norico-pannonii. Africanii. Sirienii și palmirenii.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
4. Dacii în epoca romană. Dacii în Imperiul Roman. Coloniști și autohtoni în epigrafiă Daciei romane. Onomastica și originea etnică a persoanelor.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
5. Absența cultelor și credințelor autohtone în provincia Dacia. Manifestări religioase ale persoanelor de origine dacică în Imperiul roman.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
6. Dacii în provincia Dacia. Toponimia și hidronimia locală. Realități arheologice. Ceramică. Așezări. Cimitire.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
7. Dacia Magna. Dacii din vecinătatea granițelor în secolele II-III p. Chr. Carpii. Costobocii. Izvoare literare și realități arheologice.	Prelegere, dezbatere, conversație euristică.	
8. Contextul cultural al creștinismului. Primele semne ale unei culturi materiale creștine: manuscrisele	Prelegere. Discutarea unor texte și imagini.	
9. Începuturile arhitecturii creștine: de la biserica domestică la <i>domus ecclesiae</i> . Primele cimitire creștine: catacombele.	”	
10. Articularea unui limbaj vizual al creștinismului. Arta catacombelor.	”	
11. Constantin și noul limbaj vizual al creștinismului. Nașterea marii arhitecturi creștine: primele basilici	”	
12. Articularea spațiului sacru: bisericile comunitare; <i>martyria</i> și baptisteriile	”	
13. Limbajul simbolic al decorației monumentale; Fenomenul pelerinajului și artele minore	”	
14. Creștinismul și cultura clasică: o „epocă a întunecării”?	”	
Bibliografie - A. Alföldy, Daci e romani in Transilvania, Budapest, 1940, p. 15-35. - M. Babeș, Devictis Dacis. La conquête trajane vue par l’archéologie, în A. Avram, M. Babes (eds.), Civilisation grecque et cultures antiques périphériques. Hommage à Petre Alexandrescu à son 70e anniversaire, Bucarest, 2000, 323-328. - O. Babu-Buznea, Dacii în conștiința romanticilor noștri, București, 1979. - M. Bărbulescu, Africa e Dacia. Gli influssi africani nella religione romana della Dacia, în L’Africa romana. Atti del X convegno di studio Oristano, 11-13 dicembre 1992, ed. A. Mastino, Paola Ruggeri, Sassari, 1994, p. 1319-1338. - M. Benabou, La résistance africaine à la romanisation, Paris, 1976.		

- Gh.Bichir, Geto-dacii în Muntenia în epoca romană, București, 1984
- Gh. Bichir, Cultura carpică, București, 1973
- Al. Busuioceanu, Zamolxis sau mitul dacic în istoria și legendele spaniole, București, 1985.
- Doina Benea, Integrarea culturală a palmyrenilor în Dacia romană, în *Apulum*, XXXIX, 2002, p. 185-197.
- C. Daicoviciu, *La Transylvanie dans l'Antiquité*, Bucarest, 1945, p. 113-153.
- D. Dana, *Onomasticon Thracicum. Répertoire des noms indigènes de Thrace, Macédoine orientale, Mésies, Dacie et Bithynie*, Meletēmata 70, Athènes, 2014.
- D. Dana, Les Daces dans les ostraca du désert Oriental de l'Égypte. Morphologie des noms daces, *ZPE*, 143, 2003, 166-186.
- D. Dana, F. Matei-Popescu, Soldats d'origine dace dans les diplômes militaires, *Chiron*, 39, 2009, 209-256.
- D. Dana, R. Zăgreanu, Les indigènes en Dacie romaine ou la fin annoncée d'une exception: relecture de l'épithaphe CIL III 7635, *Dacia N.S.*, 57, 2013, 145-159.
- D. Dana, Onomastique est-balkanique en Dacie romaine (noms thraces et daces), în *Orbis antiquus. Studia in honorem Ioannis Pisonis*, Cluj-Napoca, 2004, p. 430-448.
- D. Dana, S. Nemeti, Ptolémée et la toponymie de la Dacie (I), *Classica & Christiana*, 7/2, 2012, 431-437 ; (II-V), *C&C*, 9/1, 2014, 97-114; (VI-IX), *C&C*, 11, 2016, 67-93.
- S. Dumitrașcu, *Dacia apuseană*, Oradea, 1994
- M. Gramatopol, *Arta imperială a epocii lui Traian*, Buc., 1984, p.108-174, 175-229.
- M. Gorea, Considération sur la politisation de la religion à Palmyre et sur la dévotion militaire des Palmyréniens en Dacie, în *Semitica & Classica*, 3, 2010, p. 150-158.
- B. P. Hasdeu, *Pierit-au dacii?*, în *Scrieri istorice*, I, București, 1973, p. 78-106.
- N. Gostar, Cultele autohtone în Dacia romană, în *AIIA Iași*, II, 1965, p. 237-254.
- A. Husar, Norico-pannonii, în *Funeraria Dacoromana. Arheologia funerară a Daciei romane*, (ed. M. Bărbulescu), Cluj-Napoca, 2003, p. 350-393.
- A. Husar, *Celți și germani în Dacia romană*, Cluj-Napoca, 1999.
- D. J. Mattingly, *Imperialism, power and identity. Experiencing the Roman Empire*, Princeton - Oxford, 2011.
- M. Millet, *The Romanization of Britain. An essay in archaeological interpretation*, Cambridge University Press, 1990.
- M. Negru, *The Native Pottery of Roman Dacia*, Oxford, *BAR Int.S.* 1097, 2003.
- Irina Nemeti, S. Nemeti, *Tracii și illirii*, în *Funeraria Dacoromana. Arheologia funerară a Daciei romane*, (ed. M. Bărbulescu), Cluj-Napoca, 2003, p. 394-439.
- S. Nemeti, *Sincretismul religios în Dacia romană*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2005,
- *La religione dei Daci in età romana*, în M. Tauffer (ed.), *Sguardi interdisciplinari sulla religiosità dei Geto-Daci*, Rombach Verlag, Reihe Paradeigmata, Band 23, Freiburg im Breisgau, 2013.
- S. Nemeti, *River Names in Roman Dacia*, în M. Angelescu, Irina Achim, Adela Băltăc (ed.), *Antiquitas Istro-Pontica. Mélanges d'archéologie et d'histoire ancienne offerts à Alexandru Suceveanu*, Cluj-Napoca, 2010, pp. 103-113.
- S. Nemeti, *Finding Arcobadara. Essay on Geography and Administration of Roman Dacia*, Mega Publishing House, Cluj-Napoca, 2014.
- C. H. Opreanu, *Dacia romana și Barbaricum*, Timisoara, 1998.
- Adela Paki, *La colonisation de la Dacie romaine*, în *La politique éditiale dans les provinces de l'Empire romaine, IIème-IVème siècles après J.-C.*, Berne, 1995, p. 19-38.
- Adela Paki, *Quelques remarques sur la population rurale de la region de la Dacie orientale*, în *Specimina Nova*, XII, 1996, p. 283-296.
- C. C. Petolescu, *Dacii în armata romană*, în *RdI*, 33, 1980, 6, p. 1043-1061.
- C.C.Petolescu, *Carpicii în lumina izvoarelor narative*, în *Spațiul nord-est carpatic în mileniul întunecat*, Iași, 1997, p.45-57
- I. Piso, *Gli Illiri ad Alburnus Maior*, în *Dal'Adriatico al Danubio. L'Illirico nell'età greca e romana. (Atti del convegno internazionale Cividale del Friuli, 25-27 settembre 2003, a cura di Gianpaolo Urso)*, 2004, p. 271-307.
- Mariana Pislaru, *I Daci e la Dacia nel messaggio di Roma. Comunicare attraverso le immagini, dall'arte maggiore alle monete. Una lettura parallela*, *Ephemeris Dacoromana*, XIV, 2102, 151-202

- Gh.Popilian, Necropola daco-romană de a Locusteni, Craiova, 1980. - D. Protase, Considerații privind antroponomastica traco-dacică și originea etnică a purtătorilor din inscripțiile Daciei romane, în RB, VIII, 1994, p. 35-36. - D. Protase, Autohtonii în Dacia. I. Dacia romană, București, 1980. - D. Protase, La continuité daco-romaine, Cluj-Napoca, 2000, p. 15-150. - D.Protase, Un cimitir dacic de epocă romană de la Sopor de Câmpie, Buc., 1976 - Louise Revell, Roman imperialism and local identities, Cambridge, 2009. - D. Ruscu, Provincia Dacia în istoriografia antică, Cluj-Napoca, 2003. - I. I. Russu, Daco-geții în Imperiul roman (în afara provinciei Dacia), București, 1980. - I. I. Russu, Daco-geții în Dacia romană, în Contribuții la cunoașterea regiunii Hunedoara, Deva, 1956, p. 39-56 - I. I. Russu, Les Costoboces, în Dacia N.S., XIV, 1959, p. 341-352. - S. Sanie, Africanii în Dacia romană (I), în Cercetări istorice, XII-XIII, 1981-1982, p. 299-306. - S. Sanie, Cultele orientale în Dacia romană. 1. Cultele siriene și palmiriene, București, 1981. - J. Trynkowsky, Urmările demografice ale cuceririi Daciei de către romani în ActaMN, XIII, 1976, p. 81-88. - O. Țentea, Ex Oriente ad Danubium. The Syrian Units on the Danube Frontier of the Roman Empire, București, 2012, p. 79-87. - D. Tudor, Corpus monumentorum religionis Equitum Danuviorum. I. The Monuments, Leiden, 1969; II. The Analysis and Interpretation of the Monuments, Leiden, 1976. - L. Velcescu, Les Daces dans la sculpture romaine. Étude d'iconographie antique, Éditions Les Presses Littéraires, Saint-Estève, 2010. - R. Vulpe, I.Barnea, Din istoria Dobrogei. II. Romanii la Dunărea de Jos, Buc., 1968, p. 97-116. - A. D. Xenopol, Teoria lui Rösler. Studii asupra stăruinței românilor în Dacia Traiană, București, 1998, p. 22-32. - J. Webster, Creolizing the Roman provinces, AJA, 105, 2001, 2, 209-225. - T. Willmott, Cohors I Aelia Dacorum: A Dacian Unit on Hadrian's Wall, în ActaMN, 38/1, 2001, p. 103-122. - G. Woolf, Becoming Roman. The Origins of the Provincial Civilization in Gaul, Cambridge University Press, 1998. - Brenk, B., <i>Spätantike und frühes Christentum</i> (Propyläen Kunstgeschichte, Bd. 15), Frankfurt am Main 1985 - Danielou, J., <i>Simbolurile creștine primitive</i>, Timișoara 1998 - Deichmann, F. W., <i>Archeologia cristiana</i>, Roma 1993 - Jensen, R., <i>Understanding Early Christian Art</i>, London – New York 2000 - Krautheimer, R., <i>The Constantinian basilica</i>, Washington 1967 - Krautheimer, R., <i>Early Christian and Byzantine Architecture</i>, Bungay, Suffolk 1965 - Testini, P., <i>Archeologia cristiana</i>, Bari 1980 - Tristan, F., <i>Primele imagini creștine. De la simbol la icoană</i>, București 2002 - Weitzmann, K. (ed.), <i>Age of Spirituality. Late Antique and Early Christian Art, Third to Seventh Century</i>, New York 1979	
	”
	”
	”
	”

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Seminarul oferă o mai bună înțelegere a realităților istorice din Antichitatea romană și romană târzie, ceea ce îi familiarizează pe cursanți cu diversitatea proceselor istorice și explicarea lor nuanțată. Totodată, ei primesc noțiuni concrete despre evoluția cunoașterii domeniului. Toate acestea duc la câștigarea capacității de judecată independentă asupra proceselor istorice și a izvoarelor. Așa că absolvenții se pot ilustra apoi ca specialiști superior calificați, la nivel european, în diverse compartimente ale muncii de cercetare a civilizațiilor vechi sau chiar mai recente (arheologie,

istorie, muzeologie, sociologie etc.) ori în învățământul de orice nivel, sau pot folosi aceste acumulări în alte domenii ale unei activități intelectuale. De asemenea, ei capătă o bază foarte solidă pentru o eventuală carieră administrativă ori chiar politică. Îndeosebi primesc o fundamentare a valorilor care stau la baza civilizației europene, deci și o conștiință mai clară a importanței cultivării și apărării lor în lumea democratică de azi.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs			
10.5 Seminar/laborator	Cunoașterea teoretică a problematicei studiate și explicarea proceselor istorice.	Examen scris.	100 %
10.6 Standard minim de performanță			
•			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

9.04.2024

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament

15.04.2024